

Suomen Asehistoriallinen Seura ry
Tampere
 A Member of the Foundation for European
 Societies of Arms Collectors

LAUSUNTO
 8.3.2010

Eduskunta
Hallintovaliokunta

Viite

HE 106/2009 vp laiksi ampuma-aselain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta sekä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden laittoman valmistuksen ja kaupan torjumista koskevan lisäpöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi lisäpöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Asia HALLITUKSEN ESITYS AMPUMA-ASELAIN JA ERÄIDEN SIIHEN LIITTYVIEN SÄÄDÖSTEN MUUTTAMISESTA

Suomen Asehistoriallinen Seura ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa hallituksen esityksestä ampuma-aselain ja siihen liittyvien säädösten muuttamisesta.

Keskitymme lausunnossamme lähinnä asekeräilyyn liittyviin seikkoihin, mutta kerromme mielipiteemme myös muista ampuma-aselain kohdista, koska jäsenistömme suuresti harrastaa muutakin aseisiin liittyvää toimintaa kuin keräilyä. Lisäksi yhdistyksemme puheenjohtaja Jari Mäkinen on tällä hetkellä asekeräilijöiden edustaja ampuma-aselautakunnassa. Yhdistyksemme on jo useiden vuosikymmenien ajan toiminut yhteistyössä Sisäasiainministeriön kanssa aseisiin liittyvissä kysymyksissä ja antanut lausuntoja erilaisista säädösehdotuksista.

1. YLEISTÄ

Heti ehdotuksen alussa ehdotetaan ns. käsiaseilupien määräaikaaisuutta ja käsiaseenostamiselle 20 vuoden alaikäraja. Lisäksi edellytetään kahden vuoden harjoittelua käytännössä ampumaseuran käsiaseella. Huippu-urheilun näkökulmasta on välttämätöntä, että myös ilma-aseella osoitettu aktiivisuus huomioidaan.

Koko lakiesityksen taustalla ovat Jokelan ja Kauhajoen koulujoukkosurmat. Molemmat käytetyistä surma-aseita olivat määräaikaaisilla hallussapitoluvilla ja toinen tekijöistä oli alle 20 -vuotias. Mikään Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tai mikään muukaan tilastotieto ei tue näkemystä siitä, että em. toimenpiteillä olisi mitään vaikutusta. Tekninen tosiasia on sekin, että joukkosurmat olisi voitu tehdä millä tahansa ampuma-aseella tai ns. Myyrmannin iskun tavoin räjähteillä.

Esityksessä vedotaan myös siihen, että aseiden yleisen määrän vähentäminen on tarpeen rikollisuuden ehkäisemiseksi. Esityksestä ilmenee, että vuodesta 1998 aseiden määrä on vähentynyt noin 20 %. Tämä ei kuitenkaan näy käytännössä mitenkään rikostilastoista.

Tilastotiedot, joita esityksessä selvitetään, ovat monelta osaltaan pelkkiä arvioita. Esimerkiksi ns. H-sarjan aselupien todellinen määrä ei ole välttämättä lähelläkään todellisuutta. Suurin osa, yli miljoona luvulla olevista aseista on tässä kategoriassa.

Jokainen joka on käytännössä ollut tekemisissä normaaliin aseita sisältävien kuolinpesien kanssa tietää, että tässä luvussa on kymmenien prosenttien virhe ylöspäin.

Aserekisteri ei ole sekään aukoton. Mm. yhdellä tämän lausunnon allekirjoittajalla on ollut virheitä ("ylimääräisiä" aseita) rekisteritiedoissaan. Aserekisterissä on jopa 20–40 % ero todelliseen tilanteeseen.

Kun tällaiset tosiseikat otetaan huomioon, Suomen maine aseiden lukumäärissä putoaa merkittävästi eikä erotu muiden maiden vastaavasta tilastosta.

2. YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Ehdotus sivu 25, 44 §: Ehdotuksessa todetaan, että *"Pienoispistooli tai –revolveri on katsottava riittävän tehokkaaksi aseeksi loukussa tai luolassa olevan eläimen lopettamiseen."* Lopetusaseena käytetään myös yleisesti .32/.38/.357 –kaliiperin aseita, varsinkin revolvereja, joiden lataukset vastaavat teholtaan .22-kaliiperista. Varsinkin .32 –revolverin on mitattu olevan .22-kaliiperista hiljaisempi, mikä on kiistämätön etu. Huomioiden Jokelan ja Kauhajoen tapaukset tällaisesta kaliiperirajoituksesta tai aseiden tehokkuuden arvioinnista lain tasolla ei ole mitään hyötyä, lupaviranomaiset ovat tähänkin asti linjanneet lopetusaseet tarpeen mukaisesti.

Kansainvälisenä vertailuna voidaan todeta, että EU:n suurimassa maassa Saksassa metsästyskortin suorittaminen oikeuttaa pistoolin tai revolverin hankkimiseen lähinnä lopetusaseeksi.

Ehdotus sivu 28, 45 §:

Ampumaurheilussa tai –harrastuksessa on kysymys vapaaehtoisesta harrastustoiminnasta.

Henkilö voi siis vapaasti ratkaista sen, ryhtyykö hän harrastamaan ampumaurheilua. Jos hän ryhtyy, hänen on liityttävä jonkin yhdistyslain 4 §:n mukaisen luvan saaneen yhdistyksen jäseneksi. Hän voi vapaasti ratkaista sen, minkä yhdistyksen jäseneksi hän liittyy.

Perustuslaki 13 §

Yhdistymisvapauteen sisältyy oikeus ilman lupaa perustaa yhdistys, kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen ja osallistua yhdistyksen toimintaan.

Perustuslain 13 § mukainen yhdistymisvapaus on ristiriidassa ehdotuksen kanssa. Perustuslaki ei ota kantaa siihen onko yhdistystoiminta vapaaehtoista harrastusta. Yleensä kaikkiin yhdistyksiin kuulutaan jonkin nimenomaan vapaaehtoisen harrastus- tai vakaumusluonteisen intressin vuoksi. Tällainen vaatimus osoittaa lupaviranomaisten vastuunpakoilun ja halun siirtää vastuun luvan myöntämisperusteesta muulle kuin luvan lainmukaiselle myöntäjälle. Suomen kokoisessa harvaanasutussa maassa tällainen vaatimus on täysin kohtuuton. Luvanhakijalla on oltava mahdollisuus osoittaa harrastuksensa myös muulla kuin 45 §:ssä esitetyllä tavoin.

Ehdotus 53 §

Ampuma-aseen passiivista hallussapitoa koskevien käyttötarkoitusten eli muistoesineenä säilyttämisen sekä museossa tai kokoelmassa pitämisen osalta

Sivu 31, 53 §: Perustelussa viitataan aseiden passiiviseen hallussapitoon asekeräilyn yhteydessä. Asekeräilyyn kuuluu usein olennaisena aseiden teknisten ominaisuuksien

tutkiminen mm. ampumalla, sekä erilaisten näyttelyiden ja esitelmätilaisuuksien järjestäminen, mikä ilmenee myös aselain perusteista ja myös Aselupakäytännön yhtenäistämishojeesta.

Ehdotus 106b §

Pykälässä ehdotetaan säännöllisiä pistokokeita kotirauhan suojaamaan paikkaan lähtökohtaisena oletuksena se, että aseiden asianmukainen säilytys tarkistetaan. Voimassaoleva lainsäädäntö on vähentänyt tuntuvasti asevarkauksia, joten ehdotuksen tarpeellisuutta on vaikea nähdä. Ehdotuksessa nimenomaan korostetaan, ettei tarkoituksena ole selvittää rikosta, vaan tarkistaa miten aseita säilytetään. Ehdotus on siten ristiriidassa perustuslain 10 § yksityiselämän suojan kanssa. Perustuslaki sallii välttämättömien poikkeuksien tekemisen rikoksen selvittämiseksi ja perustuslakivaliokunnan linjaukset ovat olleet asiassa tiukkoja. Lisäksi nykyisessä lainsäädännössä on jo tarvittavat oikeuttamispykälänsä aseiden säilytyksen tarkastamisen osalta silloin kun on syytä epäillä rikosta.

Sivu 37, 112b § ehdotus antaisi aseiden deaktivoimisen oikeuden ainoastaan ampuma-aseiden valmistamiseen taikka korjaamiseen ja muuntamiseen luvan saaneelle ase-elinkeinonharjoittajalle. Tulkinta on kestävä, koska luvanvaraisen esineen muuttaminen vaarattomaksi tulisi näin rangaistavuuden piiriin.

Esityksessä ei ole millään lailla perusteltu sitä, mitä haittaa on yhteiskunnalle, jos kuolinpesä suorittaa deaktivoimisen itse kohtuullisilla kustannuksilla. Huomioiden kuljetuskustannukset sekä valtion maksuperusteasetuksen mukaiset kulut aseiden deaktivoimiseen tulee helposti yli 200 euroa. Kun tällaisten aseiden keskihinta Arpajais- ja asehallinnon järjestämissä huutokaupoissa on hankkimisluvan kanssa ollut 30 – 100 euroa on helppo arvata millaisiin taloudellisiin päätelmiin kuolinpesissä tullaan, eivätkä nämä ratkaisut silloin edistä yleistä järjestystä tai turvallisuutta.

Lisäksi nykyisen aselain 112 § mukaan deaktivoitu ase on joka tapauksessa esitettävä poliisille tarkastusta varten. Mikään ei myöskään estä poliisia hankkimasta mainituissa vaikeissa tapauksissa aseiden lausuntoa deaktivoimisen tasosta tai lähettämään sen valtakunnan toiselle laidalle omalla kustannuksellaan tarkastettavaksi. Jos deaktivoiminen tehdään vaikeaksi tai liian kalliiksi ei se ole kaikille kuolinpesille edullinen vaihtoehto vaikeasti myytävistä aseista eroon pääsyyn.

Kuolleen ihmisen luvalla olleen aseiden luovutus lupalainsäädännön ulkopuolelle tulee tällöin taloudellisesti houkuttelevaksi vaihtoehdoksi. Jos deaktivoiminen tehdään ase-elinkeinonharjoittajien monopoliksi, heille tulee kiusaus nostaa nykyisin noin 70–120 euron suuruinen palkkio suuremmaksi. Jos tämän lisäksi joudutaan esityksen mukaisesti lähettämään tarkastettavaksi mahdollisesti perustettavaan Poliisihallitukseen, joka tietysti veloittaa siitä kahteen suuntaan lähetetyn kirjatun paketin ym. kuluja.

Esitämme 112 b § muutettavaksi muotoon:

”Ampuma-aseen tai aseiden osan hallussapitoon oikeuttavan luvan haltijan on 30 päivän kuluessa ampuma-aseen pysyvästi ampumakelvottomaksi tai aseiden osan pysyvästi toimintakelvottomaksi tekemisestä esitettävä ampuma-aseiden valmistamiseen taikka korjaamiseen ja muuntamiseen luvan saaneen ase-elinkeinonharjoittajan todistus deaktivoimista tai ase tai aseiden osa kotikuntansa tai kotipaikkansa poliisilaitokselle. Hallussapitoon oikeuttavaa lupaa koskeva lupatodistus on samalla esitettävä sekä pyydettyäessä luovutettava poliisille.”

Esityksen 103 § 1 momentin 9 kohta on tältä osin myös korjattava.

Sivu 38, 114 §

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 114 §, jossa säädettäisiin lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattihenkilön ilmoitusoikeudesta. Kohdassa ei oteta mitään kantaa siihen, millaista (hoito)suhdetta nimettömän ja yksilöimättömän ilmiannon kohteelta ja

ilmiantajalta edellytetään. Sanamuoto mahdollistaa jopa hammaslääkäriin tai fysioterapeutin arvioivan kenen tahansa mielentilaa siten, että arviosta seuraa kansalaiselle sanktioita.

Säännöksessä nimenomaan ehdotetaan, ettei ilmiantajalla ole velvollisuutta keskustella asiasta potilaan kanssa ja ilmoitusoikeus koski nimenomaan henkilön sopimattomuutta, ei yksityiskohtaisia terveystietoja, eli ihminen ei saisi tietää edes sitä, millä perusteella joku katsoo hänen olevan sopimaton aseensa omistajaksi. Meillä on jo nyt nähty julkisuudessa tapaus, jossa nimenomaan terveydenhuollon ammattihenkilö on kertonut mielipiteensä, että mm. kaikki metsästäjät ovat lähtökohtaisesti henkisesti sairaita.

Ehdotuksen mukaan jo ilmoituksen saatuaan lupaviranomainen ryhtyisi selvittämään ampuma-asettain säännösten mukaisesti luvan peruuttamistarvetta. Käytännössä siis pelkkä ilmoitus johtaisi välittömiin sanktioihin. Aseensa omistajalla ei siis olisi tietoa siitä mistä ja kuka häntä syyttää ja silti häneen kohdistettaisiin sanktioita.

Kansalaisen oikeusturvan kannalta on välttämätöntä, että kansalaisella on oikeus saada tietää, millä perusteella hänet katsotaan sopimattomaksi ja myös mahdollisuus hankkia asiasta lääkärin lausunto. Lisäksi on myös välttämätöntä säätää tällaisen asian käsittelyyn määräaika, koska käytäntö on osoittanut, että näiden päätösten käsittely venyy kohtuuttoman pitkäksi

Sivu 40, 119 §

Aktiivisen harrastamisen näytöksi esitetään esimerkiksi kerran kuukaudessa tapahtuvaa harrastusta. Monissa lajeissa kilpailuja ei edes järjestetä kuin kesäkautena. Esitys on ristiriidassa käytännön mahdollisuuksien kanssa jo pelkästään Suomen olosuhteet huomioiden, koska harrastuskausi ei voi jatkua ympäri vuoden.

SIIRTYMÄSÄÄNNÖKSISSÄ on perustuslain omistusoikeuden suojan vastainen lause 3 kohdassa. Sen mukaan, nyt luvanvaraisiin osiin on vuoden kuluessa haettava normaali hallussapitolupa. Kuten edellisessä aselain muutoksessakin todettiin, on tällaisessa tilanteessa annettava lupa ilmaiseksi pelkän ilmoituksen nojalla, ilman erillistä maksullista hakemusta, mikäli kyseinen lupa on välttämätön. Näin meneteltiin aikaisemmin ampuma-asettain muutoksen tapahtuessa esimerkiksi merkinantoaseiden kohdalla, kun ne muuttuivat luvanvaraisiksi.

Esityksessä on useassa kohdassa viitattu alemman tason säädöksillä tai ohjeilla annettaviin määräyksiin. Sitovia lainvoimaisia määräyksiä voi antaa vain lain tai asetuksen tasolla eikä pelkillä AAHY:n ohjeilla. Kansalaisten oikeusturvan kannalta on välttämätöntä, että lainvoimaiset säädökset eivät voi muuttua hetkessä.

3. MUUTOSTARPEITA, JOITA ESITYKSESSÄ EI OLE HUOMIOITU

Ampuma-asetlain 52 §, 60 § ja 70 § osalta ei ole esitetty muutoksia. Nyt jo yhdessä oikeustapauksessa ja myös AAHY:n tulkinnassa on otettu esille 70 § vaatimus aseensa osan esittämisestä, vaikka lain 60 § antaa keräilijälle vapauden olla pitämättä tiedostoa omistamansa aseensa varaosista. Tämä voi johtaa kestävämpään ja jo oikeustapauksessakin esitettyyn tulkintaan siitä, että ”oman aseensa” varaosista on myös asekeräilijän tehtävä ilmoitus kun taas kaikkien ”vieraiden aseiden” osien osalta riittää tiedoston pitäminen. Tämä ei ole loogista eikä voi olla lainsäätäjän tarkoituksenaan pykälästä 19, 52 ja 60 §. -asetlain 52 §, 60 § ja 70 § osalta ei ole esitetty muutoksia. Ehdotamme selkeyden vuoksi 70 § lisättäväksi 2-momentin: ”Pykälän vaatimus ei koske asekeräilijöitä.” Ehdotamme seuraavia pykäläiä muutettavaksi muotoon:

19 §

Tämän lain mukaan luvanvaraista ei ole: 2) sellaisten aseensa osien hankkiminen ja hallussapito, joiden hankkijalla tai hallussapitäjällä on oikeus kyseisiä aseensa osia vastaavista aseensa osista kootun ampuma-asettain hallussapitoon;

52 §

Sen, joka on hankkimisluvan nojalla hankkinut taikka yksityisen valmistamisluvan nojalla valmistanut tai muuntanut ampuma-aseen tai aseosan, on luvan voimassa ollessa haettava lupaa ampuma-aseen tai aseosan hallussapitoon

60 §

Asekeräilijän tulee pitää tiedostoa hankkimistaan ja hallussa pitämistään aseosista siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään tai hankkia aseosia hankkimiseen ja hallussapitoon oikeuttava lupa. Tiedostoa ei kuitenkaan tarvitse pitää tai lupaa hankkia, jos asekeräilijällä on oikeus 19 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista vastaavista aseosista kootun ampuma-aseen hallussapitoon.

70 § muutosehdotus huomioituna

Jos oikeus aseosia hankkimiseen ja hallussapitoon perustuu siihen, että jollakulla on oikeus 19 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista vastaavista aseosista kootun ampuma-aseen hallussapitoon, tämän on 30 päivän kuluessa aseosia hankkimisesta tehtävä hankkimisesta ilmoitus kotikuntansa tai kotipaikkansa poliisilaitokselle siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Aseosia on samalla esitettävä.
"Ilmoitusvelvollisuus ei koske hyväksytyjä asekeräilijöitä."

Nykyisessä laissa on säädetty aseosien väliaikaiselle haltuunotolle maksimikesto, joka käytännössä on kuitenkin vesitetty "erityisellä syyllä". Ottaen huomioon jo nykyisin aikana jopa vuosien – siis vähintään perustuslain 21 § hengen vastaisesti venyneet haltuunotot - ja mm. se, että esityksessä esitetään jo aseosien omistajan näkökulmasta nimettömän ja jopa yksilöimättömän väitteen perusteella tapahtuvaa yksityisomaisuuden takavarikoimista tilanne on kestävä. Pakkokeinolaki edellyttää pakkokeinosten jatkamiselta oikeuden päätöstä, joten ehdotamme aselain linjaamista pakkokeinosten mukaisesti korjaamalla pykälä seuraavasti:

94 §

Väliaikaisen haltuunoton kesto

Päätös, jolla ampuma-ase, aseosa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia on väliaikaisesti otettu poliisin haltuun, on voimassa enintään kolme kuukautta. Päätöksen voimassaoloa voidaan jatkaa oikeuden päätöksellä enintään kuudella kuukaudella kerrallaan.

Keräilyaseella ampuminen. Nykyisessä ampuma-aseissa on säädetty aselupaviranomaiselle mahdollisuus asettaa keräilyaseelle ampumakielto ja tätä kieltoa pidetään monin paikoin kategorisena käytäntönä, mikä ei ole aselain perustelujen ja siten lainsäätäjän tahdon mukaista. Keräilyajat joutuvat hankkimaan yksittäisiin tapahtumiin maksullisia lupia, jolla ei ole muuta vaikutusta kuin rahastuksen maku. Ottaen huomioon näiden tapahtumien vähäinen määrä ja byrokratian vaatimukset ei valtiokaan voi tästä rahallisesti hyötyä, joten kyseessä on pohjimmiltaan turha keräilyajajien "kyykyttäminen". Minkäänlaisia vaikutuksia yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen sillä ei myöskään voida osoittaa olevan, koska rikosta suunnitteleva henkilö ei varmasti välitä aseosien edes luvan olemassaolosta puhumattakaan sen ehdoista.

Asiaan on otettu myös kantaa ns. Aselupakäytännön yhtenäistämisohjeissa seuraavasti:

Muihin kuin ERVA-aseisiin, taskuaseet mukaan lukien, tulisi asettaa ehto, jonka mukaan lupa oikeuttaa ampuma-aseella ainoastaan sen teknisten ominaisuuksien testaamiseksi. Jos henkilö osoittaa, että hän keräilykokoelmassa säilyttämisen lisäksi käyttää ampuma-asetta sellaiseen ampuma-aseella tarkoitettuun hyväksyttävään käyttötarkoitukseen, joka edellyttää aseella ampumista, lupaehdot ei aseteta.

Ampuma-aseiden 1/1998 perusteluissa edellytettiin kuitenkin yksilöidysti perusteltua joko aseesta tai sen omistajasta johtuvaa kiellon perustetta. Lähtökohtaisesti keräilyajan

hyväksyntää ei voi saada henkilö, joka henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan ei täyttäisi edellytyksiä ampua aseella. Suomi on myös yksi niistä harvoista maista maailmassa joka jaottelee ja rajoittaa aseita pääosin niiden ominaisuuksien mukaan, eikä käyttäjien mukaan tunnetuin (Jokela, Kauhajoki) seurauksin.

Edelleen mustaruutiaseisiin, kivääriin, pienoiskivääriin, haulikkoon, pistooliin, pienoispistooliin, revolveriin ja pienoisrevolveriin voi saada hallussapitoluvan ampumaurheilua ja metsästystäkin varten, vaikka niitä myös keräillään. Ehdotamme siis lain muuttamista Aselupakäytännön yhtenäistämishojheen mukaisesti, mutta selkeämmin ilmaistuna.

Keräilyaseen lupaan voidaan asettaa ehto, jonka mukaan lupa oikeuttaa ampumaan aseella ainoastaan sen teknisten ominaisuuksien testaamiseksi ellei henkilö osoita, että hän keräilykokoelmassa säilyttämisen lisäksi käyttää ampuma-asetta sellaiseen ampuma-aseissa tarkoitettuun hyväksyttävään käyttötarkoitukseen, joka edellyttää aseella ampumista. Tällöin lupaehtoa ei aseteta.

4. YHTEENVETO

Esityksessä esitetään monissa kohdissa perustuslain vastaisia muutoksia. Toinen ratkaiseva puute on se, että esityksen monissa kohdissa viitataan asetuksella annettaviin tarkempiin määräyksiin, mikä käytännössä siirtää lakitasoisten ratkaisujen tekemisen asetukseen ja asetusehdotuksia ei edes ole toimitettu lausuntoa varten. On vaikeaa antaa kattavaa lausuntoa lain vaikutuksista, kun lausuntopyyntö mukana ei ole toimitettu ehdotuksia alemman tason säädöksiin toisin kuin aikaisempien huolella valmisteltujen ampumaselakimuutosten yhteydessä tapahtui.

Hyvää on se, että esityksessä pyritään lisäämään lakiin kohtia, joilla voidaan arvioida entistä paremmin henkilön soveltuvuutta ampuma-aseen hallussa pitämiseen.

Kokonaisuutena esityksessä on niin paljon puutteita, että näemme ainoaksi mahdollisuudeksi sen valmistelun kokonaan uudelleen ja tällä kertaa siten, että myös asealan intressipiirit (mm. ampumaurheilijat, metsästäjät ja asekeräilijät) ovat mukana esityksen valmistelussa.

Toivomme, että lausunnostamme on hyötyä, ja että se todella otetaan huomioon lopullista lakia laadittaessa. Annamme mielellämme myös lisätietoja sekä perusteluja esittämiimme näkökohtiin.

Suomen Asehistoriallinen Seura ry
aselakitoimikunta

Jari Mäkinen

Heikki Pohjolainen

Jussi Peltola